

(<https://ad.adverticum.net/C/5519261/5519294/570553400/1562152192697/jogaszvilag.hu/5705533/?u=0000000>).

Digitalizációs törekvések a korszerű jogászképzésben

A technoforradalom korszakában a jogászság is jelentős átalakulás küszöbén áll; az irányadó képzéseknek is hatékony, piacképes tudást kell biztosítaniuk a hallgatóknak ahhoz, hogy megfeleljenek azoknak a követelményeknek, amelyek a XXI. századi jogásztársadalomra várnak.

“A jövőre való felkészülés legjobb módja, ha nem várunk a felkészüléssel addig, amíg a jövő elérkezik.” Bob Ambrogi^[1]

Absztrakt

Az elmúlt évtizedek technológiai fejlődése alól a jogász szakma sem marad ki. Egyfelől olyan új támogató eszközök, szoftverek jelennek meg, amelyek értő alkalmazásával egy jogász munkájának hatékonyságát növelni tudja. Másfelől pedig az új technológiák megjelenésével olyan új szabályozási kérdések merültek fel, illetve merülnek fel, amelyek sok esetben igen komoly kihívások elé állítják e szakma képviselőit. A jogászság jelentős átalakulás küszöbén áll, és ez a folyamat már elkezdődött. Ehhez pedig az irányadó képzéseknek is hatékony, és piacképes tudást kell biztosítani a hallgatói számára, ahhoz, hogy megfeleljenek azoknak a követelményeknek, amely a 21. századi jogász társadalmára vár. Jelen tanulmány azokra az oktatást meghatározó körülményekre igyekszik választ adni, amelyek az elmúlt évek digitális kompetencia fejlesztésére tett törekvéseket alapjaiban határozták meg a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán.

Előzmények

Az elmúlt években, amikor a magyar diákok digitális ismereteinek helyzetéről lehetett olvasni, jellemzően az OECD által szervezett és lebonyolított ún. PISA felmérések eredményei kerültek reflektorfénybe. A digitális szövegértés ebben a felmérésben 2009-ben szerepelt először, amikor is a kutatók azt vizsgálták, hogy számítógépes környezetben mennyire érti a tanuló az információkat és mennyire tudja azokat használni.^[2] A kapott eredmények adatai, valamint az erre az adatfelvételre épülő elemzések, vagy e témakört vizsgáló önálló kutatások megállapításai^[3] tökéletesen alátámasztották azt a közvetlenül is tapasztalt tendenciát, miszerint a bejövő, hallgatók többségének a digitális ismeretekre vonatkozó tudása, attitűdje, képessége, évről évre rendre elmarad azokról az egyébként elvárt követelményektől, amelyekkel a középfokú képzési kimeneti keretrendszer alapján rendelkezniük kellene. Egy laikus számára ez a megállapítás ellentmondásos lehet, hiszen sok esetben

úgy tűnik, hogy a fiatalok gyakorlottan, olykor az idősebb generációt megszegyenítő módon bánnak a rendelkezésre álló informatikai eszközökkel, mobil alkalmazásokkal. Azonban arra, hogy szakmai környezetben, mennyire tudják értő módon alkalmazni az adott követelménynek megfeleltethető eszköz és szoftver megoldásokat már nem látnak rá. Oktatói oldalról nézve a kérdést évről – évre rendre tökéletesen helytállóvá válik Lannert (2014) 2012-es PISA tesztekkel összefüggésben tett megállapítása, miszerint a magyar diákok a számítógépet és ezzel összefüggésben az internetet jellemzően szórakozás és kommunikáció céljából használják. [4]

A 2012-es tesztet kitöltött korosztály azon tagjai, akik a továbbtanulást választották középiskolai tanulmányukat követően, 2015-2016-ban kezdték meg felsőfokú képzésüket, ami azt jelenti, hogy jelen összefoglaló írásakor vagy már befejezték alapszakos képzésüket, vagy osztatlan képzések esetében végzés közeli állapotban tartanak tanulmányaik során, vagyis nagy valószínűséggel éppen, a munkaerőpiacra történő belépés előtt állnak.

Az elmúlt években tapasztalható technológiai fejlődés és ezzel együtt járó digitális fejlődés alapjaiban formálja át az eddig ismert szakmákat, és ennek megfelelően a frissen végzett pályakezdőkkel szemben támasztott követelményeket is. Ez a tendencia, bármennyire is meglepőnek tűnik sokak számára, a jogi pályát sem kímélte. Tóth András szavaival élve *“Mára már nyilvánvaló: a technológiai fejlődés nem fogja elkerülni az ügyvédi tevékenységet sem.”* [5] Egy frissen publikált felmérés szerint [6] pedig ez az átalakulás bár csak a küszöbön tart, ugyanakkor több piaci szereplő már most komoly lépéseket abból a célból, hogy a többi piaci szereplővel szemben előnybe kerüljön.

Adja magát tehát a kérdés, hogy ha a középiskolások digitális ismereteire vonatkozó felmérések eredményei az elmúlt években nem várt eredményt mutattak ki, miközben egy egyértelmű átalakulási folyamat van jelen az egyes, jelent tanulmány szempontjából relevanciával bíró jogi területen, akkor ehhez az irányadó képzés hogyan tud alkalmazkodni? Milyen lehetőségei vannak arra, hogy részben a képzési kimeneti rendszer által meghatározott, részben pedig a 21. századi követelményeknek megfelelően készítse fel hallgatóit?

2017 szeptemberétől kezdve, a 18/2016.(VIII.5.) EMMI rendelet alapján bekövetkező képzési kimeneti követelményrendszer átalakítása lehetőséget biztosított arra, hogy a jogász képzési tervbe több jogi informatikai kompetencia kerüljön beépítésére. Maga a rendelet is kiemelten kezelte a digitális ismeretek fejlesztésének kérdését, hiszen külön kiemelte, hogy *“ez alap- és mesterképzési szakokon, felsőoktatási szakképzésekben az elsajátítandó szakmai kompetenciák részét képezi a szaknak, szakképzésnek megfelelő informatikai írástudás, digitális képzési tartalmak ismerete, továbbá az egészségfejlesztési, fenntartható fejlődési alapismeretek, amelyek magukban foglalják a környezet-, baleset-, munka- és fogyasztóvédelem alapismereteit is.”* [7] Hivatkozott rendelet tartalma az Európai Képesítési Keretrendszerhez igazodó, annak megfeleltethető Magyar Képesítési Keretrendszer követelményei [8] szerinti tudás – képesség – attitűd – autonómia szempontrendszer mentén határozza meg azokat a kompetenciákat, amelyekkel többek közt, a jövő jogászának tanulási eredményük szerint, képzésük végeztével rendelkezniük kell. Az új követelményrendszer, az általános értelmiségi hivatást szolgáló, a társadalomtudományi műveltséget megalapozó ismeretek között nevesíti többek közt a jogi információtechnológia és adatbáziskezelés követelményét. [9] A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának és Gazdaságtudományi Karának közös Statisztikai és Demográfiai Tanszékén folyó oktatás és kutatás egyik pillére a Jogi informatika melynek alappillérei is egyben a korábban ismertetett elvek.

A korábbi képzési rendszerben ez a tárgy, klasszikus módon, frontális képzéssel, nagy előadások keretében működött, ugyanakkor az új tanmenet által bekövetkező változások, lehetőséget biztosítottak arra, hogy a képzés jelentős átalakításon mehessen keresztül oly módon, hogy immáron elsődlegesen komplex elméleti és gyakorlati oktatás során, többségében kiscsoportos foglalkozásokkal, számítógépek segítségével történjen a hallgatók képzése. A kurzus, mely a képzési terv második félévében helyezkedik el, első hetén a hallgatók előzetes informatikai, jogi informatikai ismeretei kerülnek feltérképezésre elektronikus teszt és feladatok megoldásának segítségével. A felmérés után a szemeszter első három foglalkozása egy-egy előadás, melynek során hallgatóink azokat az adatvédelemmel kapcsolatos alapfogalmakat, alapelveket, garanciális intézményeket, jogi informatikai

kihívásokat, trendeket, a digitális ügyvéd háttér koncepcióját, a digitalizáció szakterületi hatásait ismerik meg amelyek részben e tárgyhoz, részben és áttételesen más tárgyakhoz is kapcsolódnak. Ezeknek az előadásoknak a szakmai ismeretanyag bővítésén, valamint a szemléletformáló szerepén túli funkciója az lenne, hogy megfelelő alapot biztosítsanak a későbbi gyakorlati órák anyagaihoz. A negyedik héttől kezdve 10 héten keresztül folyó heti 2 órás gyakorlatok célja többrétű, hiszen azon túlmenően hogy az órák igyekeznek megismertetni a hallgatókkal az informatika speciális jogterületi alkalmazási lehetőségeinek alapjait, fejleszti az irányadó jogi informatikai kompetenciákat annak érdekében, hogy a kurzust abszolváló hallgatók, a tanrendi követelmények által megkövetelt mértékben váljanak értő alkalmazóivá a megismert szoftveres alkalmazásoknak, miközben megismerkednek azokkal az új jogi informatikai trendekkel, tendenciákkal, amelyek egy része már most jelentős hatással bír a jogász szakmára. A félév során külön hangsúlyt fektetünk kereső rendszerek, jogtárak, szakértői rendszerek használatára, különböző applikációk, a mesterséges intelligencia, informatikai támogatási eszközök bemutatására, kapcsolódó esettanulmányok (például cyberbullying, közösségi oldalak, cookiek) feldolgozására, prezentációs eszközök használatára, Word és Pdf dokumentumok kezelésére, blogok, közösségi oldalak szakmai célú használatára.

Ennek megfelelően a tantárgy célja, maximálisan igazodva a képzési kimeneti követelményekhez, az hogy a hallgató képes legyen az informatika újabb eszközeit is alkalmazó kommunikációra, ismerje a tudományos munkához, kutatáshoz szükséges problémamegoldó módszereket, és jártas legyen az információtechnológia kérdéseiben valamint képes az egyes adatbázisok, illetve online rendszerek használatára.^[10]

Tapasztalatom az, hogy a képzés elején a hallgatók többségének nincs reális képe arról, hogy jelenkor jogász munkájában mennyire és milyen mértékben van jelen az informatika, és ezzel együtt a technológiai fejlődés legújabb vívmányai, tendenciái. A jövő jogásza felmérés egyik lényeges megállapítása szerint a *“jogi szakemberek szerint az új technológiákkal szembeni ellenállás legfőbb oka a technológiai tudás, megértés vagy készségek hiánya (36%).”*^[11] Kardinális kérdés tehát a jogi informatikai tudás- és attitűd fejlesztése annak érdekében, hogy a jövő, ma még iskolapadokban ülő jogászai felkészültek legyenek, digitális és technológiai ismeretekkel is fel legyenek vértelve.

A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta.

[1] A jövő jogásza, a jogi szakma globális jövője, Wolters Kluwer Hungary Kft. – <https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamaral/> (<https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamaral/>). (2019.04.08.) 3 p.

[2] Lannert Judit: A magyar tanulók digitális írástudása a 2012-es PISA adatok alapján, In: Oktatás-Informatika, Digitális pedagógusok konferencia 2014 (4.évf.) 2. sz. 5-18.p. http://www.eltereader.hu/media/2014/11/Okt_inf_DPK_READER.pdf (http://www.eltereader.hu/media/2014/11/Okt_inf_DPK_READER.pdf) (2019.01.18.)

[3] v.ö. 1. Lannert Judit: Nem gyermeknek való vidék, A magyar oktatás és a 21. századi kihívások, In: Kolosi Tamás és Tóth István György (szerk.) Társadalmi Riport, 2018. (15.évf.) 1.sz. 265-285., Tárki Zrt., Budapest, 2018

2.Tóth-Mózer Szilvia és Kárpáti Andrea: A digitális kompetencia kognitív dimenziója és összefüggésrendszere egy empirikus kutatás tükrében, In: Magyar Pedagógia, 2016. (116.évf.) 2.sz. 121-150.p. Forrás: http://www.magyarpedagogia.hu/document/Toth-Mozer_MPed20162.pdf (http://www.magyarpedagogia.hu/document/Toth-Mozer_MPed20162.pdf) (2019.01.25.)

[4] Lannert Judit: A magyar tanulók digitális írástudása a 2012-es PISA adatok alapján, In: Oktatás-Informatika, Digitális pedagógusok konferencia 2014 (4.évf.) 2. sz. 5-18.p.

http://www.eltereader.hu/media/2014/11/Okt_inf_DPK_READER.pdf

(http://www.eltereader.hu/media/2014/11/Okt_inf_DPK_READER.pdf) (2019.01.18.)

[5] Tóth András: A technológiai fejlődés hatása az ügyvédi tevékenységre, In: Gellén Klára (szerk.) Jog innováció, versenyképesség, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2017. 90.p.

[6] A jövő jogásza, a jogi szakma globális jövője, Wolters Kluwer Hungary Kft. –

<https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamara/> (<https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamara/>). (2019.04.08.)

[7] 18/2016.(VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap,- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013.(I.30.) EMMI rendelet módosításáról, 2017.01.01.-2017.12.05. hatályos időállapotának 2.§-a. Forrás: Új Jogtár. (2019.06.01.)

[8] v.ö: Oktatási Hivatal: Az MKKR kidolgozásának története

<https://www.oktatas.hu/kepesiteseknyito/kepesitesek/mkkrtortenete>

(<https://www.oktatas.hu/kepesiteseknyito/kepesitesek/mkkrtortenete>) (2019.06.05.)

[9] 18/2016.(VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap,- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013.(I.30.) EMMI rendelet módosításáról, 4. melléklet, V. Jogi képzési terület, 8. A mesterképzés jellemzői, 8.1. Szakmai jellemzők. Forrás: Új Jogtár (2019.06.01.)

[10] A felsőoktatási szakképzések, az alap,- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013.(I.30.) EMMI rendelet módosításáról szóló 18/2016.(VIII.5.) EMMI rendelet alapján

[11] A jövő jogásza, a jogi szakma globális jövője, Wolters Kluwer Hungary Kft. –

<https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamara/> (<https://wolterskluwer.hu/2019/04/08/a-jogi-szektor-jelenleg-zajlo-atalakulasaval-a-technologia-kulcsfontossagu-lesz-a-jovo-jogasza-szamara/>). (2019.04.08.) 3 p.